

Wat werkt voor wie?

Resultaten van het onderzoek naar de inzet van big data voor het verbeteren van het re-integratietraject

Wat werkt voor wie?

Auteurs

Liesbet van Zoonen, Luuk Schokker, Merel Schuring, Marike Knoef, Alex Burdorf,
Berivan Yildiz, Maarten van Kooij en Frans Moors

Productie en ontwerp

Leiden-Delft-Erasmus Centre for BOLD Cities

Wat werkt voor wie?

*Resultaten van het onderzoek
naar de inzet van big data
voor het verbeteren van
het re-integratietraject*

Universiteit
Leiden
The Netherlands

 Inleiding
pagina 7

1 **Voorwaarden en vereisten voor een 'big data'-alternatief**
pagina 11

2 **Rotterdamse bijstandsgerechtigden en hun kansen op re-integratie**
pagina 17

3 **Welke re-integratiestrategie is succesvol voor wie?**
pagina 25

4 **Wat vindt de doelgroep van deze aanpak?**
pagina 33

5 **Aanbevelingen voor gemeenten**
pagina 39

6 **Praktisch aan de slag met een dataproject**
pagina 43

7 **Bronnen en colofon**
pagina 49

Hoe help je
mensen van
de bijstand
naar een baan –
en kun je daar
big data
bij gebruiken?

Hoe help je bijstandsgerechtigden zo snel mogelijk aan een baan? Of, in meer ambtelijke taal: welk re-integratietraject werkt het beste voor welke cliënt? Dat is één van de belangrijkste vragen voor gemeenten en uitkeringsinstanties. Die vraag was altijd al belangrijk, maar is na de decentralisatie van het sociaal domein in 2015 ronduit dringend geworden. In dat jaar droeg de Rijksoverheid de verantwoordelijkheid voor uitkeringen over aan de Nederlandse gemeenten. De maatregel was bedoeld om overheidshulp dichter bij de mensen te brengen en ook doeltreffender en goedkoper te maken. Hoewel de meeste gemeente-ambtenaren bijna vijf jaar later zeggen tevreden te zijn over de decentralisatie, is de financiële doelstelling niet gehaald en zijn de kosten van het sociaal domein in de meeste gemeenten te hoog¹.

Wat zijn kansen en risico's van het gebruik van big data in het domein van Werk en Inkomen?

Gemeenten vinden het daarom belangrijk dat bijstandsgerechtigden zo snel mogelijk weer op de gewone arbeidsmarkt terecht komen. Dat is beter voor hen, zo blijkt uit talloze onderzoeken². Ook is het voor de gemeentekas beter als er weinig uitkeringen nodig zijn. Maar hoe realiseer je zo'n snelle re-integratie en kunnen 'big data' daar misschien bij helpen?

Die vraag stelde ZonMw, de Nederlandse organisatie die gezondheidsonderzoek en zorginnovatie stimuleert, in 2016 over *“de kansen, risico's en (on-)mogelijkheden van het gebruik van Big Data in het domein van Werk en Inkomen, aan de hand van concrete kennisvragen van aan het onderzoek deelnemende gemeenten”*³.

§In dit boekje geven we daar antwoord op. Voor ZonMw bracht het Centre for BOLD Cities een groep onderzoekers van het Erasmus Medisch Centrum, de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Universiteit Leiden bij elkaar om onderzoek te doen. Dit team liet zich bijstaan door een onderzoeker en een strategisch adviseur van de gemeente Rotterdam. We overlegden daarnaast met vertegenwoordigers van de drie andere grote gemeenten (Amsterdam, Den Haag en Utrecht) over de vragen die zij belangrijk vonden voor dit soort onderzoek en praatten met uitkeringsgerechtigden uit deze steden om ook hun behoeften en bevindingen mee te nemen⁴.

Sommige mensen zullen zeggen dat de gegevens die we gebruikten geen ‘big data’ zijn. We gebruiken immers alleen maar zogenaamde microdata van het CBS en registratiegegevens van de gemeente Rotterdam. Nieuwe mogelijkheden om data uit sociale media te gebruiken lieten we onbenut, omdat we dat vanwege de privacy van de uitkeringsgerechtigden niet wenselijk vonden. De Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG) die in 2018, kort na de start van het onderzoek, van kracht werd, legitimeerde dat besluit. Toch vormen de gegevens van CBS en gemeente een groot databestand; zo ‘big’ dat we ons in dit onderzoek moesten beperken tot bijstandsgerechtigden in Rotterdam. Met hulp van het CBS konden we vaststellen welke Rotterdammers op 1 januari 2015 een bijstandsuitkering ontvingen en hoe het hen in de daarop volgende drie jaar verging. We koppelden de CBS-gegevens aan die van de gemeente en kregen zo een databestand over 32.450 Rotterdammers met een uitkering.

Noch de gegevensbeheerders van het CBS, noch de ambtenaren van de gemeente noch de onderzoekers van onze groep weten welke mensen dat precies zijn geweest. Dat komt door een procedure die ‘pseudonimiseren’ heet en die tot gevolg heeft dat een persoon wel in verschillende databestanden gevonden kan worden, maar niet individueel herkend als mijnheer X te Y, of mevrouw Z te A⁵.

Het kostte ons zeker een jaar om de gegevens van die 32.450 mensen geschikt te maken voor onderzoek. Voor de CBS-data is koppeling van gegevens onderling relatief simpel omdat ze allemaal op dezelfde manier zijn opgeslagen. De verbintenis met de gegevens van de gemeente bleek echter complex en tijdrovend, omdat gemeentegegevens in verschillende bestanden zitten die meestal niet op elkaar zijn afgestemd, of niet zorgvuldig genoeg zijn bijgehouden voor onderzoeksdoeleinden. Dat is alvast een eerste les voor elke gemeente die hoopt met ‘big data’ aan het werk te gaan: het kost tijd (en dus geld) en de gegevens zijn niet altijd van de benodigde kwaliteit.

***Koppeling
van CBS-data
onderling
is relatief
eenvoudig, maar
de verbintenis
met gegevens
van de gemeente
bleek complex en
tijdrovend***

We hebben de resultaten van het onderzoek op verschillende manieren gepresenteerd: natuurlijk in een wetenschappelijk eindrapport voor ZonMw en enkele wetenschappelijke publicaties, maar ook in diverse bijeenkomsten met gemeenteambtenaren, met interviews in vakbladen en in korte publieksvriendelijke artikelen⁶. Het boekje dat we hier presenteren is speciaal bedoeld voor ambtenaren van gemeentes en uitkeringsinstanties, zowel voor degenen die verantwoordelijk zijn voor beleid en uitvoering in de afdelingen Werk & Inkomen als voor degenen die bij deze instanties een onderzoeksrol vervullen. Het bevat de belangrijkste uitkomsten, aanbevelingen en een concreet stappenplan voor wie met big data aan de slag wil gaan⁷.

In hoofdstuk 1 geven we meer detail over de achtergronden van de onderzoeksvraag, onze aanpak en de wettelijke en ethische kaders waar we rekening mee moeten houden. Hoofdstuk 2 bevat een gedetailleerde beschrijving van de kenmerken van Rotterdamse uitkeringsgerechtigden. In hoofdstuk 3 bespreken we of en hoe het mogelijk is om met het databestand uit ons onderzoek voorspellingen te doen over de effectiviteit van re-integratiestrategieën, en of het mogelijk is om een op maat gemaakte persoonlijke aanpak te ontwikkelen. Hoofdstuk 4 gaat over

de uitkeringsgerechtigden zelf en hoe zij over dit onderzoek en het gebruik van hun persoonsgegevens denken. In hoofdstuk 5 vatten we de aanbevelingen uit ons onderzoek samen en in hoofdstuk 6 geven we ten slotte een weergave van ons stappenplan voor dataprojecten in de stad. ●

Voorwaarden en vereisten voor een 'big data'- alternatief

Hoe help je mensen in de bijstand zo snel mogelijk aan een baan? We noemden het al in de inleiding: deze vraag is enorm belangrijk voor de diensten Werk & Inkomen van de Nederlandse gemeenten. Deze diensten zetten daartoe talloze hulpmiddelen in, variërend van sollicitatietraining tot omscholing of tegenprestaties. Men onderzoekt regelmatig of deze hulpmiddelen effectief zijn.

inderdaad sneller uit de uitkering is geraakt en betaald werk heeft gevonden⁸. Er zijn talloze nadelen aan zo'n experimentele aanpak. Zo is niet elke wetenschapper ervan overtuigd dat deze, van oorsprong medische, onderzoeksmethode ook werkt in het sociaal domein. Daarnaast vraagt de uitvoering van de experimenten extra tijd en inzet van toch al zwaar belaste werkconsulenten.

Gemeenten gebruiken voor dit vraagstuk vaak een experimentele aanpak, maar aan zo'n aanpak kleven talloze nadelen

Zo'n onderzoek gaat altijd op dezelfde manier: een gemeente wil bijvoorbeeld weten of mensen in de bijstand sneller een vaste baan krijgen als ze een groter deel van hun bijverdiensten mogen houden. Om dat te onderzoeken stelt de gemeente twee groepen samen van uitkeringsgerechtigden met vergelijkbare kenmerken, zoals hetzelfde scholingsniveau, even lange werkervaring, ongeveer even oud, enzovoort. De ene groep mag extra bijverdienen, de andere moet gewoon aan de bestaande regels blijven voldoen. Na verloop van tijd evalueert de gemeente of de groep die extra mocht bijverdienen

Ten slotte, en misschien wel het belangrijkste, lijkt het ten opzichte van bijstandsgerechtigden niet erg eerlijk om verschillen te maken in hun bijstand en voorzieningen⁹. Daarom hebben gemeentes en uitkeringsinstanties grote belangstelling voor andere methoden om uit te zoeken hoe je mensen het beste aan werk kunt helpen. Zo'n andere methode kan misschien ontstaan uit de huidige 'big data'-revolutie: daarmee worden zowel traditionele gegevens uit bijvoorbeeld registraties en enquêtes bedoeld als gegevens die voortkomen uit nieuwe digitale technologieën, zoals sensoren of

sociale media. De steeds grotere opslag- en reken capaciteit van computers maakt het mogelijk om dergelijke gegevens te koppelen, op nieuwe manieren te analyseren en zodanig te modelleren dat er precieze voorspellingen mee kunnen worden gedaan.

Ons onderzoek gaat over de vraag of zo'n 'big data'-aanpak kan helpen om bijstandsgerechtigden zo snel mogelijk aan een baan te helpen. Opnieuw in ambtelijke taal: de vraag of 'big data' kan bijdragen aan betere, op maat gemaakte re-integratietrajecten voor uitkeringsgerechtigden, en aan welke voorwaarden het onderzoek dan moet voldoen. We zijn niet de enigen die in het sociaal domein met 'big data' werken. In de afgelopen jaren is in diverse gemeenten geprobeerd om op basis van geavanceerde gegevenskoppeling en -verwerking in kaart te brengen onder welke groepen er een verhoogd risico op uitkeringsfraude bestaat¹⁰. De gemeente kan vervolgens besluiten om voor die groepen extra controles te gaan uitvoeren. Maar die projecten hebben nog niet tot een standaard praktijk geleid¹¹, onder meer omdat het niet zeker is of gegevens van de uitkeringsgerechtigden op deze manier gebruikt mogen worden.

Na afloop van ons project kwam dit vraagstuk opnieuw in het nieuws: de Haagse rechtbank oordeelde op 5 februari 2020 dat

het systeem dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gebruikt om mogelijke uitkeringsfraude op te sporen, genaamd SyRi, niet aan privacywaarborgen voldoet¹². Het is bovendien niet duidelijk hoe het algoritme werkt; uitkeringsgerechtigden weten niet wanneer en waarom het systeem hen aanwijst.

Ons onderzoek is op drie manieren anders dan dat van de fraudevoorspellers. Ten eerste zijn wij er niet op uit om de controle over uitkeringsgerechtigden te vergroten, integendeel. Onze vraag is of gemeenten met grootschalige koppeling van persoonsgegevens een betere en persoonlijker dienstverlening aan uitkeringsgerechtigden kunnen ontwikkelen. Ten tweede hebben we aan uitkeringsgerechtigden gevraagd wat ze vinden van ons onderzoek, of ze zich zorgen maken over het gebruik van hun persoonsgegevens en of ze privacyschendingen ervaren. Ten derde voerden we ons onderzoek uit volgens drie verzamelingen integriteitsregels: van het Erasmus Medisch Centrum over de omgang met proefpersonen; van het CBS over verantwoord datagebruik; en van de gemeente Rotterdam over privacy. Het is belangrijk om daar even wat langer bij stil te staan en ook de wettelijke kaders van dit soort onderzoek te bespreken.

Wettelijke en ethische kaders

De Participatiewet van 2015 moet zorgen dat meer mensen werk vinden. Iedereen die kan werken, maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redt, waaronder ook mensen met een arbeidsbeperking, valt onder de Participatiewet. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van deze wet ligt bij de gemeenten. Mensen die voor dienstverlening vanuit het sociaal domein in aanmerking komen, zijn verplicht een scala aan persoonlijke gegevens af te geven aan de gemeente. Voor uitkeringen en bijstand geldt daarvoor artikel 17 over inlichtingenplicht van de Participatiewet. De inlichtingenplicht ontstaat zodra mensen een aanvraag doen voor een bijstandsuitkering bij de gemeente. Daarnaast is sinds mei 2018 de nieuwe Europese privacywetgeving in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht. Wat betreft privacyvraagstukken geldt voor ons onderzoek artikel 89 van de AVG, dat stelt dat persoonsgegevens kunnen worden verwerkt voor wetenschappelijk onderzoek, als ze worden onderworpen aan passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkene.

In ons onderzoek komen die passende waarborgen voort uit de integriteitscodes van het CBS, de gemeente Rotterdam en het Erasmus Medisch Centrum. Deze zijn vertaald in technische en organisatorische maatregelen. In dit onderzoek heeft bijvoorbeeld ‘pseudonimisering’ plaatsgevonden na het aanleveren van gemeentelijke databestanden bij het CBS. Pseudonimisering betekent het vervangen

van namen of BSN-nummers door een unieke code. Het CBS zorgt hiervoor door alle BSN-nummers van personen te vervangen door een persoonlijk identificatienummer, het zogenaamde RIN-nummer. De sleutel van deze pseudonimisering wordt bewaard bij het CBS en daarom is enkel dit instituut in staat om identificerende persoonsgegevens terug te halen. De gegevens van het CBS zijn voor onderzoekers dus niet te herleiden tot personen. Het CBS staat ook niet toe dat zijn gegevens voor fiscale, administratieve, controle of gerechtelijke doeleinden wordt gebruikt. Daarnaast mogen onderzoekers de CBS-data niet op hun eigen systemen gebruiken en moeten ze in de data-omgeving van het CBS werken via een specifiek geautoriseerde toegang. Twee van onze onderzoekers, die voor dit project geregistreerd stonden als ‘actieve onderzoeker’, hebben de gegevens in de beschermde CBS-omgeving geanalyseerd. De resultaten van de analyses zijn geëxporteerd uit de CBS-omgeving, waarbij door het CBS is gecontroleerd of de resultaten aan de richtlijnen (geen onthullingsrisico) voldeden. De datasets zelf mochten niet worden geëxporteerd. Ten slotte zijn wetenschappelijk onderzoekers gehouden aan de gedragscodes die aan de Nederlandse universiteiten gelden over eerlijkheid en zorgvuldigheid, betrouwbaarheid, controleerbaarheid, onpartijdigheid, onafhankelijkheid en verantwoordelijkheid¹³. Onderzoekers van het Erasmus MC dienen daarnaast te werken volgens het zogeheten Kwaliteitshandboek van de afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg, met regels over de omgang met gevoelige gegevens, data-analyse en publicaties. ●

Persoonsgegevens
mogen alleen worden
verwerkt voor
wetenschappelijk
onderzoek als aan
strengere eisen
wordt voldaan

**Rotterdamse
bijstands-
gerechtigden
en hun kansen
op re-integratie**

Onze 'big data'-aanpak zorgde ervoor dat we gegevens bij elkaar konden brengen van alle Rotterdammers die tussen 1 januari 2015 en 31 december 2017 ten minste één maand een bijstandsuitkering ontvingen. Dat zijn er, zoals gezegd, ruim 32.000. Dit maakt ons onderzoek uniek ten opzichte van het experimentele onderzoek dat alleen met kleine, geselecteerde groepen werkt en ten opzichte van enquête-onderzoek dat op steekproeven is gebaseerd. De

De etnische achtergrond was divers; 23% van de bijstandsgerechtigden had een Nederlandse achtergrond, 28% van de cliënten heeft een Marokkaanse of Turkse migratieachtergrond, 22% een Surinaamse of Antilliaanse achtergrond, en 27% een andere niet-Nederlandse achtergrond. Daarnaast had meer dan de helft van de bijstandsgerechtigden tenminste één chronische aandoening. Bijna een kwart van hen (24%) had ten minste

Meer dan driekwart van de bijstandsgerechtigden had in de voorgaande vier jaar niet gewerkt

gegevens die we hier presenteren gaan dus over *iedereen* in de Rotterdamse bijstand in de gekozen tijdsperiode. Om een beter beeld te krijgen, vergelijken we hun gegevens met de rest van de Rotterdammers, ook op basis van CBS en gemeentelijke gegevens. Deze vergelijking wordt in tabel 1 gepresenteerd.

Tabel 1 laat zien dat de populatie bijstandsgerechtigden in Rotterdam op 1 januari 2015 voor meer dan de helft uit vrouwen (57%) bestond. Meer dan de helft van de bijstandsgerechtigden was laagopgeleid (64%) en meer dan driekwart van de bijstandsgerechtigden (79%) had in de voorgaande vier jaar niet gewerkt.

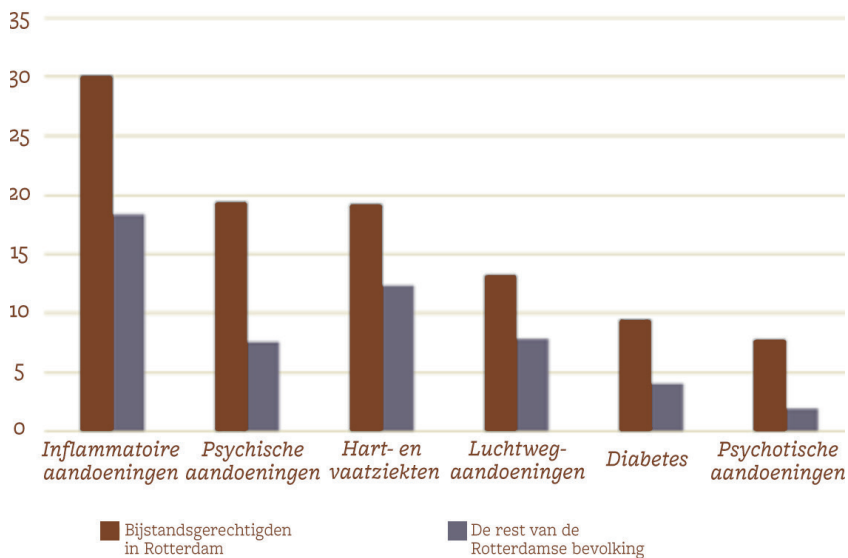
drie chronische aandoeningen. Bijstandsgerechtigden waren vaker alleenstaand (74%) en bijna de helft (50%) had kinderen. In een periode van drie jaar (2015-2017) is 16% van de bijstandsgerechtigden gestart met betaald werk gedurende ten minste drie maanden. Deze werkhervatters waren vaker mannen (58%), jonger dan 45 jaar (81%), laag of middelbaar opgeleid (88%) en hadden in de voorgaande vier jaar gewerkt (63%). Bijstandsgerechtigden met een Surinaamse/Antilliaanse migratieachtergrond startten vaker met werk in vergelijking met de andere groepen. De werkhervatters hebben daarnaast vaker géén of slechts één chronische aandoening (80%).

**Tabel 1: Individuele kenmerken van de studiepopulatie
bijstandsgerechtigden in Rotterdam (N=32.450)**

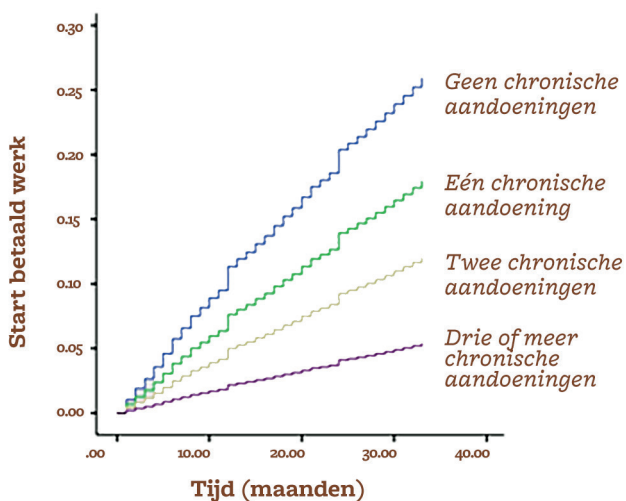
Kenmerk	Totaal (N=32.450)	Gestart met werk* (N=5308 (16% van totaal))
Geslacht		
Mannen	14.118 (43,5%)	3.069 (57,8)
Vrouwen	18.332 (56,5%)	2.239 (42,2)
Leeftijd		
18-30	4.356 (13,4%)	1.619 (30,5)
30-45	12.523 (38,6%)	2.701 (50,9)
45-55	9.485 (29,2%)	864 (16,3)
55-65	6.086 (18,8%)	124 (2,3)
Opleidingsniveau		
Hoog	2.072 (6,4%)	639 (12,0%)
Middelbaar	9.511 (29,3%)	2.577 (48,5%)
Laag	20.867 (64,3%)	2.092 (39,4%)
Aantal maanden gewerkt (in afgelopen 4 jaar)		
Niet gewerkt	25.663 (79,1%)	1.966 (37,0%)
Maximaal 12 maanden	4.892 (15,1%)	2.290 (43,1%)
Meer dan 12 maanden	1.895 (5,8%)	1.052 (19,8%)
Etniciteit		
Nederlands	7.556 (23,3%)	1.143 (21,5%)
Marokkaans/Turks	9.103 (28,1%)	1.201 (22,6%)
Surinaams/Antilliaans	7.016 (21,6%)	1.490 (28,1%)
Overig	8.775 (27,0%)	1.474 (27,8%)
Chronische aandoeningen		
0	11.370 (35,0%)	2.893 (54,5%)
1	7.814 (24,1%)	1.374 (25,9%)
2	5.334 (16,4%)	629 (11,9%)
≥3	7.932 (24,4%)	412 (7,8%)
Schulden		
	6.166 (19,0%)	1.442 (27,2%)
Alleenstaand		
	24.080 (74,2%)	3.904 (73,5%)
Kinderen		
	16.105 (49,6%)	2.746 (51,7%)

*gestart met werk gedurende minimaal 3 maanden in een periode van maximaal 36 maanden

Figuur 1: Percentage chronische aandoeningen bij bijstandsgerechtigden wonend in Rotterdam (n=34.432) en de rest van de Rotterdamse bevolking (n=367.015) in 2016.

Figuur 2: Hoe lang het duurt voordat mensen met chronische aandoeningen weer aan het werk raken

Het is in deze uitkomsten vooral opvallend hoeveel bijstandsgerechtigden drie of meer chronische aandoeningen hebben, zeker in vergelijking met de Rotterdamse bevolking als geheel. Dat verschijnsel staat in medische termen bekend als 'multimorbiditeit'. Onze gegevens maken het ook mogelijk om te zien om wat voor soort aandoeningen het gaat. In Figuur 1 is te zien dat 30% van de bijstandsgerechtigden inflammatoire aandoeningen (reuma, psoriasis, eczeem) heeft en 19% psychische aandoeningen (angst- en depressieklachten) terwijl dit bij de rest van Rotterdam respectievelijk 18% en 8% is.

aandoeningen is het percentage dat na 30 maanden weer werk heeft gevonden minder dan 5%.

Het is uit onze gegevens niet goed op te maken hoe het verband tussen gezondheid en de bijstand in elkaar zit. Met name bij psychische aandoeningen is dat verband niet direct duidelijk: zit iemand nu in de bijstand vanwege psychische aandoeningen, of veroorzaakt de bijstand deze psychische aandoeningen? Voor de andere gezondheidsklachten lijken oorzaak (ziekte) en gevolg (geen werk) misschien makkelijker voor te stellen. Ook daar geldt echter dat er ook omgekeerde verbanden zijn: als

Opvallend: veel bijstandsgerechtigden hebben drie of meer chronische aandoeningen

We kunnen in onze gegevens ook zien of deze mensen erin slagen weer met betaald werk te beginnen. We hebben dat weergegeven in figuur 2. Daaruit blijkt dat na 30 maanden in de bijstand ongeveer een kwart van de mensen zonder aandoeningen weer aan het werk is, ruim 16% van de mensen met één aandoening, ongeveer 10% van de mensen met twee aandoeningen en voor de groep met drie of meer

je een baan hebt, leid je soms een gezonder leven en nemen verschillende aandoeningen af¹⁴. Hoe het ook zij, voor mensen met meerdere chronische aandoeningen blijkt de kans op re-integratie naar betaald werk minimaal te zijn.

Bijstandsgerechtigden dachten mee over het onderzoek in speciale datadiialogen.

We hebben op dezelfde manier nog een aantal andere verschillen tussen bijstandsgerechtigden vastgesteld wat betreft hun re-integratiekansen. We zien dat de volgende groepen in Rotterdam relatief lage kansen hebben:

- *Vrouwen*
- *Ouderen boven de 55*
- *Laagopgeleiden*
- *Geen werkervaring in de laatste vier jaar of eerder*
- *Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond*

onderzoeken stellen zelfs dat de gemeentelijke re-integratiepraktijken veel mensen in de bijstand alleen maar ‘wrede hoop’ bieden, omdat werkconsulenten weten dat er voor bijstandsgerechtigden weinig goede, duurzame banen zijn. Desalniettemin moeten zij blijven deelnemen aan motivatiegesprekken, weerbaarheidstrainingen en krijgen ze de vraag om over een droombaan na te denken¹⁵. Anderen zijn overtuigd dat aandacht en begeleiding ook de meest kwetsbare groepen zal helpen, al is het misschien eerder naar

Het beeld met gegevens over álle Rotterdammers in de bijstand is voor het eerst objectief en onomstotelijk vastgesteld

Het is voor het eerst dat dit beeld met gegevens over álle Rotterdammers in de bijstand objectief en onomstotelijk is vastgesteld. Het kan voor de werkconsulenten in de bijstand en andere ervaringsdeskundigen geen verrassend of onverwacht resultaat zijn. Zij spreken in dit verband vaak over een ‘granieten bestand’ van mensen die niet of nauwelijks een kans hebben om uit de bijstand te raken. Er is tussen onderzoekers en beleidsmakers veel discussie over de mogelijkheid om deze mensen toch aan het werk te krijgen. Eerdere

vrijwilligerswerk of een andere vorm van zinvolle maatschappelijke participatie, dan naar betaald werk¹⁶. In het volgende hoofdstuk zullen we nagaan of onze gegevens meer licht op deze discussie kunnen schijnen. •

**Welke
re-integratie-
strategie is
succesvol
voor wie?**

De gemeente Rotterdam zet talloze middelen in om bijstandsgerechtigden aan werk te helpen. Andere gemeenten doen dat ook en er is veel onderzoek gedaan naar de aard van deze ‘interventies’¹⁷. Daaruit komt onder meer naar voren dat werkconsulenten zo veel cliënten moeten helpen dat ze maar beperkte tijd hebben om met elkaar te overleggen en goed te overwegen welke interventie het beste zou zijn voor de betreffende persoon¹⁸. Onder bijstandsgerechtigden bestaat vaak het gevoel dat ze willekeurig aan steeds dezelfde soort activiteiten moeten meedoen¹⁹. Bovendien is er nog weinig bekend over de effectiviteit van deze activiteiten²⁰.

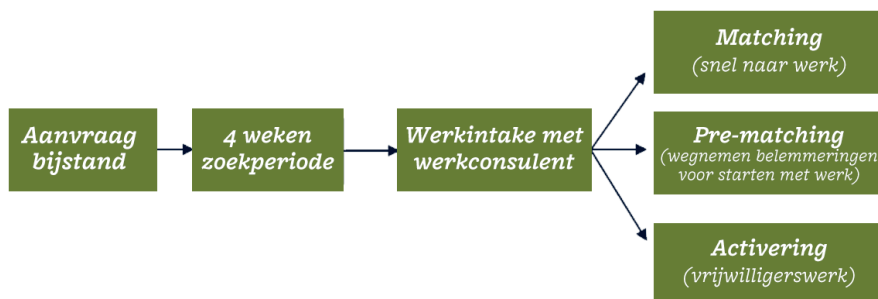
In ons onderzoek kwam deze onoverzichtelijke situatie tot uiting in een gebrekkige gemeentelijke registratie van de activiteiten (interventies) waaraan bijstandsgerechtigden hebben meegedaan. Hoewel we meer dan honderd verschillende soorten interventies hebben opgespoord, bleken de gegevens over de deelname eraan om verschillende redenen niet betrouwbaar genoeg om mee te nemen in het onderzoek²¹. Dat komt vooral doordat deze gegevens niet eenduidig worden geregistreerd, zeker wanneer een systeem ruimte laat voor een ‘eigen’, niet-gestandaardiseerde manier van invullen. De systemen zijn niet gebouwd om met data-analyse te

worden doorzocht – en dat blijkt in de praktijk dan ook een moeilijke opgave. We hebben ons daarom moeten beperken tot een analyse van de effectiviteit van de drie afdelingen waar de werkconsulent haar/zijn bijstandsccliënten naar toe stuurt nadat deze een aanvraag hebben gedaan. Dit proces hebben we vormgegeven in figuur 3.

Onder bijstandsgerechtigden bestaat vaak het gevoel dat ze willekeurig aan steeds dezelfde soort activiteiten moeten meedoen

Van bijna 6000 mensen in ons databestand waren de cijfers betrouwbaar en vergelijkbaar genoeg om te kunnen analyseren. Ze voldeden aan twee criteria: hun uitkering startte in 2015 en binnen zes maanden werden ze doorverwezen naar een van de drie afdelingen. We zochten uit of deze mensen in onze onderzoeksperiode betaald werk vonden. Het criterium dat we hanteerden was dat er minimaal drie maanden achter elkaar betaald moest zijn gewerkt²². De resultaten staan in tabel 2.

Figuur 3: Van bijstandsaanvraag naar re-integratieprogramma

Tabel 2: Het starten met betaald werk van cliënten bij de afdelingen Matching, Prematching en Activering

Afdeling	Totaal (aantal)	Gestart met werk (aantal en percentage van totaal)
Matching	2888	1277 (44,2)
Prematching	2043	234 (11,5)
Activering	1057	24 (2,3)

Wie naar **Matching**
wordt **doorverwezen**
heeft een **grotere**
kans om werk te
vinden dan
vergelijkbare
mensen die naar
Prematching of
Activering gaan

We kunnen uit de tabel niet concluderen dat het Matchings-programma ertoe leidt dat je sneller werk vindt. Uit de gegevens blijkt namelijk dat vooral mensen die toch al een grote kans hebben om werk te vinden bij Matching worden ingedeeld. Het zijn vaker gezonde jonge mannen, met een middelbaar of hoger opleidingsniveau en recente werkervaring. Cliënten met een kleinere kans om te starten met betaald werk worden in de regel doorverwezen naar Prematching of Activering.

Hoe kunnen we dan toch vaststellen of de dienstverlening in de drie programma's effect heeft? Daarvoor moeten we beter kijken naar de beslissingen van de werkconsulent om mensen in het ene of het andere programma in te delen. In sommige gevallen is het overduidelijk waar een bepaalde cliënt naar toe moet: alle werkconsulenten zullen jonge, gezonde, hoogopgeleide mensen naar Matching sturen. Maar wat doen ze als zo iemand ook een chronische ziekte heeft? Of wat doen ze met een iets ouder, gezond en hoogopgeleid iemand? We vonden in onze gegevens dat sommige werkconsulenten vaak doorverwijzen naar Matching, terwijl anderen terughoudender zijn en cliënten met precies dezelfde kenmerken doorverwijzen naar Prematching. Juist in die gevallen waarin mensen met dezelfde

kenmerken in verschillende programma's terecht komen, kun je de effectiviteit van de programma's met elkaar vergelijken.

We laten de precieze analytische methodieken om die vergelijking te maken in deze publicatie buiten beschouwing. De geïnteresseerde lezer kan alle technische details in het eindrapport van ons onderzoek vinden²³. In deze publicatie presenteren we alleen de uitkomsten.

Het blijkt ten eerste dat de mensen die naar Matching zijn doorverwezen een grotere kans hebben om werk te vinden dan vergelijkbare mensen die naar Prematching of Activering gaan. Dat positieve effect geldt voor iedereen en is niet afhankelijk van leeftijd, herkomst, opleidingsniveau, gezinssituatie, gezondheid en werkverleden.

Ten tweede zien we dat een veel gehoorde opvatting over Activering niet klopt. Sommige mensen denken dat de maatschappelijke participatie die bij Activering aangemoedigd wordt, het zoeken en vinden van betaald werk in de weg staat. Immers, het verrichten van vrijwilligerswerk of zorgtaken doen een beroep op tijd die iemand anders aan betaald werk zou kunnen besteden²⁴. Uit onze gegevens blijkt dat niet. Het programma Activering heeft geen effect op het vinden van betaald werk; niet positief, noch negatief.

Er komt dus een eenduidige conclusie uit ons onderzoek die direct van belang is voor werkconsulenten. Wanneer deze twijfelt om een cliënt naar Matching of Prematching te sturen, dan laten de 'big data' zien dat Matching in Rotterdam beter werkt voor iedereen. Daarnaast hoeft de werkconsulent bij twijfel tussen Prematching en

Activering niet bang te zijn dat een doorverwijzing naar Activering cliënten van de arbeidsmarkt weghoudt. Dat daar ook intensieve begeleiding, persoonlijke aandacht en maatwerk voor de cliënten bij hoort, komt niet uit onze gegevens, maar staat op basis van ander onderzoek buiten kijf²⁵. •

*Er komt een eenduidige
conclusie uit ons
onderzoek die direct
van belang is voor
werkconsulenten*

Een deel van het onderzoeksteam aan de slag. (Foto: Annelies van 't Hul/Divosa)

4

**Wat vindt
de doelgroep
van deze
aanpak?**

Voordat we aan dit onderzoek begonnen, stelden we als projectteam een belangrijke voorwaarde. We wilden alleen aan de slag gaan met dit onderwerp als we een goede manier konden vinden om ook de mening van de doelgroep in kaart te brengen. Bij een 'datagedreven' aanpak lijkt nog wel eens te worden vergeten dat de analyse van gegevens en het daaruit voortvloeiende beleid betrekking heeft op mensen en hun dagelijks bestaan. Zeker bij een project als het onze, dat zich richt op dienstverlening voor een kwetsbare groep stadsbewoners, is het van belang om te zorgen voor actieve burgerparticipatie. We tuigden daarom een reeks 'datadialogen' op.

Een datadialoog is een gespreksessie met (big) data als onderwerp. In dit specifieke geval ging het om de inzet van data en datakoppeling voor het verbeteren van het re-integratietraject. Dat is niet alleen een zeer technische, maar ook gevoelige kwestie, die stap voor stap uitgelegd dient te worden aan een doelgroep die lang niet altijd bekend is met de materie. In onze datadialogen combineerden we daarom gesprekken over algemene ervaringen met de gemeente met gesprekken over privacy en data, en vulden we onze uitleg over de onderzoeksaanpak aan met een toegankelijke spelvorm die inzicht bood in het proces van pseudonimisering en datakoppeling.

Bij een datagedreven aanpak lijkt nog wel eens te worden vergeten dat het beleid betrekking heeft op mensen en hun dagelijks bestaan

Met hulp van cliëntenraden, buurtteams en wijkgemeenschappen kregen we tijdens onze vier sessies – in Rotterdam, Den Haag, Amsterdam en Utrecht – telkens een groep uitkeringsgerechtigden aan tafel. Omdat elk van de deelnemers al ruim ervaring had met het re-integratietraject en de dienstverlening van haar/zijn gemeente, begonnen de datadialogen met een gesprek over die eerdere ervaringen. Zo konden we ook het latere gespreksdeel waarin deelnemers hun mening en gevoel bespraken over privacy, transparantie en controle over eigen gegevens, goed in context plaatsen.

Nadat we ons onderzoek toelichtten, speelden we met de deelnemers een databasespel waarvoor we met verschillende kleuren kaarten een fictieve dataset ontwierpen. Het spel liet deelnemers oefenen met het koppelen van fictieve persoonsdata uit verschillende bronnen en maakte op die manier inzichtelijk hoe datasets aan elkaar worden geknoopt. In het spel kregen deelnemers ieder een set van 10 kaarten van één (fictief) persoon. De helft van de sets betrof personen die werk vonden (gele kaarten), terwijl de andere helft van de sets betrekking had op personen die niet uitstroomden (groene kaarten). Op elk van de kaarten stond daarnaast een kenmerk ('variabele' in onderzoekstaal), dat liet zien dat de gegevens in de dataset uit verschillende bronnen afkomstig waren.

***Deelnemers
vertelden tijdens
de datadialogen
over hun eigen
ervaringen en
oefenden met
datakoppeling***

Deelnemers vervingen allereerst op elk van hun kaarten de fictieve naam door een nummer om pseudonimiseren te leren begrijpen. De kaarten werden vervolgens verzameld in een bak, gehusseld en op tafel gestort. De deelnemers kregen daarna de opdracht om de kaarten op een logische manier bij elkaar te leggen. Zodra zij tot een logische ordening kwamen, keken we gezamenlijk naar verbanden. Door de overeenkomsten en verschillen binnen hun dataset te ontdekken, leerden deelnemers hoe in zo'n dataset de verschillen tussen mensen die werk vinden of geen werk vinden, zichtbaar worden.

Cliënten zeiden achteraf dat ze door de gesprekken en het spelen van het spel meer inzicht in big data-toepassingen hadden gekregen. Hierdoor werd het voor hen makkelijker om een geïnformeerde mening over datakoppeling, klantprofielen en bescherming van persoonsgegevens uit te spreken in het tweede deel van de datadialoogsessie, waarin we spraken over privacy, controle en gegevensbescherming.

Transparantie is een
duidelijke wens:
bijstandsgerechtigden
weten vaak **niet**
duidelijk welke
informatie wordt
geregistreerd, wat
ermee **gedaan** wordt,
en wie in de gegevens
mag kijken

Wat leren we uit de datadialogen?

Transparantie

Tot onze verrassing maakten onze deelnemers zich weinig zorgen over hun privacy, want “de gemeente weet toch al alles van ons.” Wel wilden ze graag weten wie er in hun gegevens mag kijken en waarom. In hun ervaring zijn dat steeds verschillende mensen die op steeds verschillende manieren hun gegevensgebruiken en interpreteren. Voor een bijstandsgerechtigde is vaak niet duidelijk welke informatie precies wordt geregistreerd, wat er vervolgens mee gedaan wordt, en wie om welke reden in hun gemeentelijke gegevens mag kijken. Transparantie is daarom een duidelijke wens.

Wantrouwen

Onze deelnemers gaven diverse voorbeelden die duidelijk maakten dat gemeentelijke en andere uitkeringsinstellingen onzorgvuldig omgaan met hun gegevens. Er was op dat punt geen verschil tussen de deelnemers uit de verschillende steden. Het gaat dan o.a. om gemeenten die steeds dezelfde informatie vragen, gegevens kwijtraken, niet corrigeren, of te lang bewaren. Dergelijke ervaringen schaadden het vertrouwen in hun gemeente; onze deelnemers betwijfelden daarom of een gemeente wel op een vertrouwenwekkende manier met de nieuwe datatechnieken zou kunnen omgaan.

Automatisering

Naast dit wantrouwen, spraken deelnemers hun zorg uit over automatisering van het re-integratieproces. Mensen gaven aan niet ‘als een nummer behandeld te willen worden’, en vreesden dat ‘zo’n rekenprogramma dan gaat voorschrijven wat je moet doen.’ Hun zorg is hierbij voornamelijk dat cliënten op basis van een klantenprofiel ‘automatisch’ worden doorverwezen naar een specifieke interventie of afdeling.

Andere methoden voor kwaliteitsverbetering

Hoewel het vertrouwen in de wetenschap bij deelnemers opvallend groot leek, zien zij de inzet van big data niet als een voor de hand liggende manier is om de kwaliteit van de dienstverlening in het sociaal domein te verbeteren. Op de vaste openingsvraag in de datadialogen om één gouden tip te geven aan gemeenten om hun dienstverlening te verbeteren, kwamen antwoorden die vooral met de interactie aan het ‘loket’ te maken hebben. Veelgehoorde suggesties zijn het hanteren van een vaste werkconsulent, helderheid en continuïteit in de aanpak, een respectvolle behandeling en minder dwang. Dit geluid is in overeenstemming met de signalen die cliëntenraden al eerder en vaker hebben laten horen²⁶. ●

Aanbevelingen voor gemeenten

In dit hoofdstuk benoemen we de belangrijkste aanbevelingen voor de gemeentelijke uitvoering en het bijbehorende beleid.

Verwijs bij twijfel door naar Matching

Uit het onderzoek blijkt dat de dienstverlening van de afdeling Matching, die cliënten zo snel mogelijk aan werk probeert te koppelen, de kans op het daadwerkelijk starten met werk vergroot. We adviseren gemeenten dan ook om, wanneer werkconsulenten twijfelen over

doorverwijzing naar een hulpprogramma, de cliënt door te verwijzen naar Matching (in plaats van bijvoorbeeld het Pre-matching-programma). Dit geldt voor alle cliënten, ongeacht hun leeftijd, herkomst, opleidingsniveau, gezondheid of gezinssituatie.

Verbeter het datagebruik aan het loket

Hoewel niemand verwacht dat werkconsulenten gegevens op een onderzoeksmatige manier invoeren en verwerken, worden cliëntgegevens op dit moment met wisselende kwaliteit ingevoerd. Daardoor kunnen de gegevens niet tot zinnige onderzoeksgegevens en beleidsinformatie leiden.

Als we op onze datadiagen afgaan lijken gemeenten daarnaast geen standaard te hebben over hoe dossiergegevens in de cliëntcontacten ingezet kunnen of mogen worden en is een bijstandsgerechtigde veelal afhankelijk van wie zij/hij aantreft achter het loket.

Wees transparant over gegevens en registraties

Deelnemers aan de data-dialogen geven aan dat zij veel waarde hechten aan transparantie. Inhoud en het doel van gegevensregistratie moeten helder zijn voor cliënten. Hierbij kun je denken aan een online toegankelijk persoonlijk dossier voor cliënten. In zo'n dossier zou een cliënt kunnen zien over welke gegevens de gemeente beschikt en wanneer en voor welk

doel deze worden ingezien of gebruikt. Kiest een gemeente ervoor om klantprofielen te gebruiken voor besluitvorming, dan bevelen we aan om burgers daarover goed te informeren, door inzichtelijk te maken welke profielen er zijn en hoe beslissingen op basis van deze profielen tot stand zijn gekomen. De cliënt moet dan kunnen zeggen: "Dit wil ik niet" of "In dit beeld herken ik mezelf niet".

Wees realistisch en denk aan alternatieven

Het is van belang om realistisch te blijven in de verwachtingen van big data-toepassingen. Zeker, big data-toepassingen kunnen de inzet van re-integratie mogelijk optimaliseren en op die manier de dienstverlening verbeteren.

Bijstandsgerechtigden geven tegelijkertijd echter ook aan dat andere strategieën om de dienstverlening te verbeteren, zoals het contact tussen cliënt en werkconsulent, wat hen betreft ook – en zeker niet minder – aandacht verdienen. ●

Praktisch aan de slag met een dataproyect

Welke stappen dient een gemeente die data wil inzetten in het sociaal domein te doorlopen om tot een hoogwaardig project te komen dat op een vertrouwenwekkende en betrouwbare manier beleid en uitvoering kan informeren? We ontwikkelden daarvoor in de loop van dit project, en in samenwerking met Platform 31, een stappenplan waarin de verschillende keuzes en dilemma's worden doorlopen.

STAP 1 *Wettelijk kader*

STAP 2

Kwaliteitseisen

Check de kwaliteitseisen voor verantwoord datagebruik.

Mijn data zijn **FAIR**:
traceerbaar, toegankelijk, interoperabel en herbruikbaar

Mijn algoritme is **FACT**:
eerlijk, nauwkeurig, vertrouwelijk en transparant

Mijn systeem is **ROBUST**:
veerkrachtig, open, nuttig, gericht op gebruiker, veilig en betrouwbaar

Samengevat: mijn datagebruik
is valide en betrouwbaar.

Ga naar stap 3.

STAP 3

Publieke waarden

Om ervoor te zorgen dat het dataproject ten goede komt aan de lokale samenleving en niet voor extra of nieuwe problemen zorgt, is het belangrijk om je te verdiepen in publieke waarden. Wil je dat?

Ja,
dat wil ik.

Verdieping vind je bijvoorbeeld bij:

VNG:

Principes voor de digitale samenleving

Gemeente Amsterdam:
TADA-manifest

Rathenau Instituut:
Digitale mensenrechten

Centre for BOLD Cities/VSNU:
SHARED-principes

GeoNovum:
Spelregels voor sensoren

Nee,

het is genoeg als we aan de wets- en kwaliteitseisen voldoen

Weet je het zeker?

Wil je al deze waarden goed meenemen, dan vraagt dat om gebruikersparticipatie in het projectontwerp.

Ga naar stap 4.

STAP 4

Projectontwerp

Met wie ga je dit project uitvoeren?

Multi-stakeholder-ontwerp

Je betreft burgers en andere stakeholders; de expertise komt uit de gemeente en/of van een externe partner.

Voordelen:

- draagvlak
- meer perspectieven

Risico's:

- eindeloos overleg
- suboptimale oplossing
- geen controle

Gemeentelijk ontwerp

Je hebt voldoende expertise in huis om dit zelfstandig uit te voeren.

Voordelen:

- slagkracht
- coherentie

Risico's:

- tunnelvisie
- geen externe controle
- ambtelijke hobbyprojecten

Publiek-privaat ontwerp

Je werkt samen met een commerciële partner die data-expertise heeft.

Voordelen:

- extra ervaring
- projectfinanciering

Risico's:

- kennis en data blijven niet in gemeente
- geen continuïteit
- tegengestelde belangen

Aan de slag!

Bronnen en colofon

Colofon

Liesbet van Zoonen is wetenschappelijk directeur van het Leiden-Delft-Erasmus Centre for BOLD Cities. Zij is opgeleid in methoden en technieken van sociaal-wetenschappelijk onderzoek en beschikt over een langdurige en uitgebreide ervaring met zowel kwantitatieve als kwalitatieve data-analyse. Haar huidige onderzoek betreft de privacy van burgers in smart cities en de diverse gevoeligheden die hierbij een rol spelen. Van Zoonen is mede-oprichter van de Kenniswerkplaats Urban Big Data in Rotterdam waarin gemeente, universiteit en hogeschool gezamenlijk kennis ontwikkelen en delen over diverse soorten big, open en linked data.

Alex Burdorf is verantwoordelijk voor het onderzoeksprogramma Determinanten van Volksgezondheid van de afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg van het Erasmus MC. Zijn ruimewetenschappelijke ervaring blijkt o.a. uit ruim 400 internationale wetenschappelijke publicaties. Hij is lid van de ZonMw-commissie Vakkundig aan het Werk. In die hoedanigheid is hij zeer goed bekend met het werkveld van re-integratie.

Marike Knoef is als hoogleraar verbonden aan de afdeling Economie van de Universiteit Leiden en is fellow bij Netspar en het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA). Ze heeft ervaring opgedaan bij o.a. CentERdata, het Centraal Planbureau en de Sociaal-Economische Raad (SER). Ze leidde eerder een onderzoek naar financiële prikkels voor bijstandsmoeders in dertien Nederlandse gemeenten, waarbij zij in samenwerking met het CBS databestanden van de gemeentelijke basisadministratie en over de bijstand en arbeid koppelde.

Merel Schuring is sinds 2003 wetenschappelijk onderzoeker bij de afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg van het Erasmus MC. Ze heeft in die rol o.a. de causale relaties tussen werktransities en gezondheid in kaart gebracht en samen met het CBS onderzoek gedaan naar determinanten van het uitval uit het arbeidsproces en terugkeer naar werk. Daarnaast deed ze in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid onderzoek naar mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en gezondheidsproblemen.

Maarten van Kooij is strategisch adviseur bij het cluster Werk en Inkomen van de gemeente Rotterdam. Hij houdt zich bezig met de coördinatie van de onderzoeksagenda en heeft onder andere de Kenniswerkplaats Stedelijke Arbeidsmarkt opgezet, een samenwerkingsverband van de gemeente Rotterdam, de Erasmus Universiteit en de Hogeschool Rotterdam. Ook is hij nauw betrokken bij de invulling van de pijler Werk uit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Het derde dossier waar hij zich mee bezighoudt draait om arbeidsmarktvragestukken in de Rotterdam haven. Hij werkt aan een proefschrift over de effecten van technologische ontwikkeling op complexe governance systemen voor de arbeidsmarkt.

Frans Moors is sinds 1993 werkzaam als onderzoeker bij de gemeente Rotterdam. Hij begon zijn loopbaan bij de sociaalwetenschappelijke afdeling van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en werkt nu voor Onderzoek & Business Intelligence. Hij verricht onderzoek op verschillende terreinen, en richt zich daarbij met name op de thema's armoedebestrijding, schuld-dienstverlening en de (onderkant van) de lokale arbeidsmarkt.

Berivan Yildiz is junior-onderzoeker bij de afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg van het Erasmus Universitair Medisch Centrum. Naast het project Re-integratie in BOLD cities is zij betrokken bij de evaluatie van Werk als Beste Zorg, een re-integratieaanpak waarbij de GGZ (Yulius) en de Sociale Dienst Drechtsteden gezamenlijk werken aan het bevorderen van arbeidsparticipatie van cliënten met psychische problematiek.

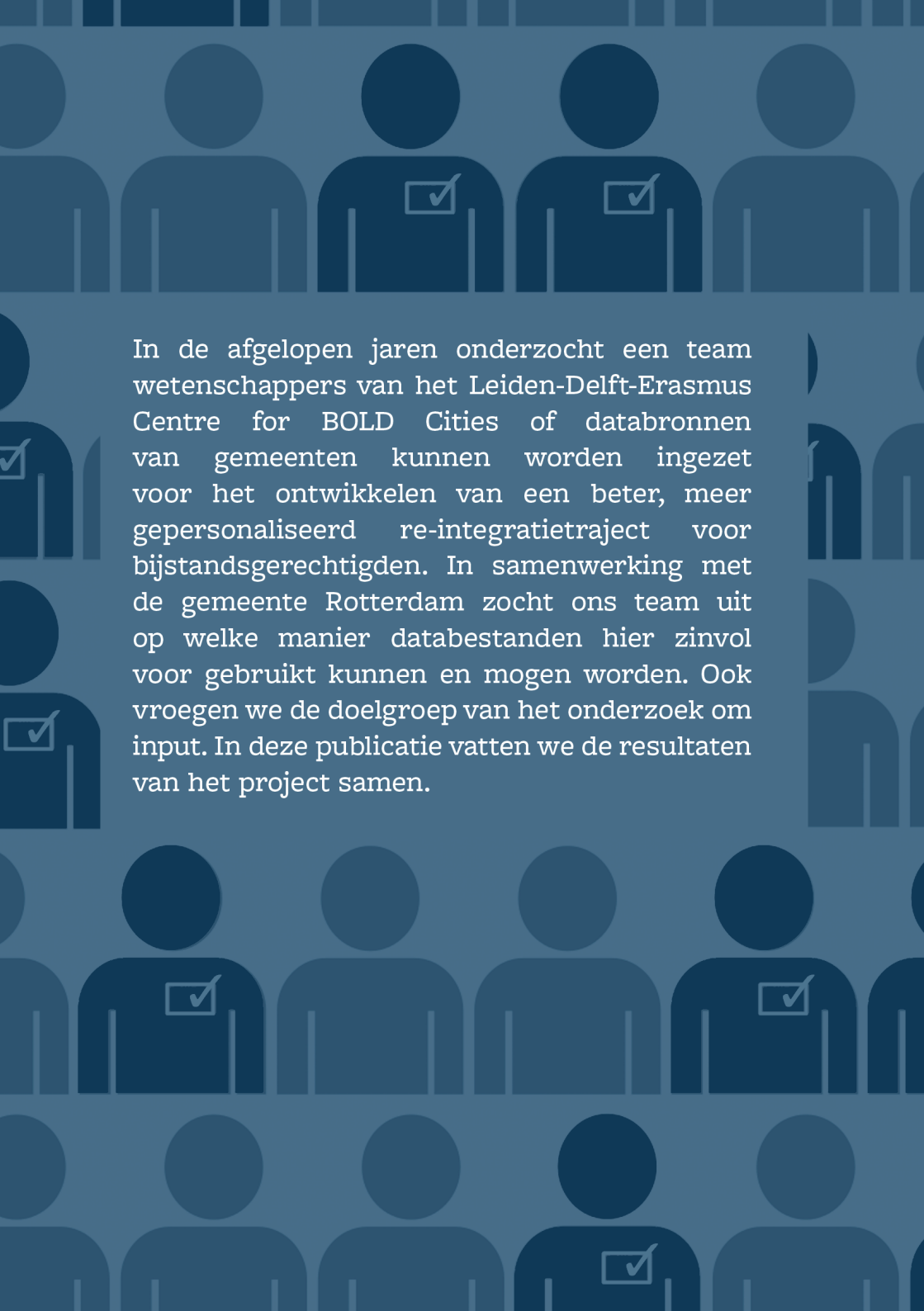
Luuk Schokker is programma-coördinator van het Leiden-Delft-Erasmus Centre for BOLD Cities. In die rol houdt hij zich o.a. bezig met het verbinden van verschillende universitaire disciplines voor het onderzoek van het Centre, en het vertalen van het onderzoek naar maatschappelijke programma's en activiteiten. In dit project heeft hij zich voornamelijk gericht op het opzetten, ontwikkelen en uitvoeren van de datadialogen.

Tijdens elke datadialoog werd het databasespel gespeeld.

Noten

1. Koster, J. de (2019). *Burger minder tevreden over '3D' dan ambtenaar*. Binnenlands Bestuur, 21 november.
2. Schuring, M., Robroek, S.J., Burdorf, A. (2017). *The benefits of paid employment among persons with common mental health problems: evidence for the selection and causation mechanism*. Scand J Work Environ Health. 43(6): 540-549.
3. ZonMw (2016). *Top-down ronde Big Data en Re-integratie*. 11 juli.
4. Zie het colofon op pagina 50 en 51 voor alle betrokkenen.
5. Aarts, C. W. A. M., Dijkstra, M. J., Leeuwaarden, J. S. H. van, Ommen, G. J. B. van, Prins, J. E. J., Rijke, M. de, Witteloostuijn, A. van & Wyatt, S. (2018). *Big Data in wetenschappelijk onderzoek met gegevens over personen*. Amsterdam: KNAW.
6. Een volledige lijst met publicaties en publiciteit is te vinden in het eindrapport. Dit is op te vragen bij het LDE Centre for BOLD Cities.
7. Dit werd al eerder gepubliceerd door Platform 31 onder de titel *Een goede start met data in de stad*.
8. Een mooie uitleg en goed voorbeeld van dergelijk onderzoek is te vinden in Knoef, M., & Van Ours, J. C. (2016). *How to stimulate single mothers on welfare to find a job: evidence from a policy experiment*. Journal of Population Economics, 29(4), 1025-1061.
9. May, A. M., & Mathijssen, J. (2015). *Alternatieven voor RCT bij de evaluatie van effectiviteit van interventies!* Eindrapportage ZonMw.
10. Zie bijvoorbeeld Nuijens, J. (2017). *Bijstandsfraude voorspellen met big data*. Sociaal Web, 9 november.
11. VNG/Berenschot (2018). *Datagedreven sturing bij gemeenten*.
12. NOS, *Anti-fraudesysteem SyRI moet van tafel, overheid maakt inbreuk op privéleven*. nos.nl, 5 februari.
13. VSNU (2018). *Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit*.
14. Schuring, M., Robroek, S.J., Burdorf, A. (2017). *The benefits of paid employment among persons with common mental health problems: evidence for the selection and causation mechanism*. Scand J Work Environ Health. 43(6): 540-549.
15. Arts, J. (2018). *Vooraf niet opgeven! Mensen in de bijstand krijgen wrede hoop. Dossier Meedoen in de bijstand*. Sociale Vraagstukken, 3 mei.
16. Kremer, M., Meer, J. van der & Ham, M. (2018). *Geef mensen in de bijstand serieuze steun en banen. Dossier Meedoen in de bijstand*. Sociale Vraagstukken, 20 januari.
17. Movisie, *Databank sociale interventies*. movisie.nl.
18. Schonewille, A. (2015). *What activation practitioners do* (Proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam)
19. Lub, V. (2017). *Participatie in de bijstand. Wat werkt volgens de wetenschap?* Sociale Vraagstukken, 15 juli.
20. Franken, M., Houten, M. van, Lammersen, G., Mateman, H. & Verweij, S. (2016). *Werk en inkomen: kennis en interventies geordend. Kennissynthese over methodisch werken, integraal werken en armoede en schulden*. Utrecht: Movisie.
21. Er zijn veel interventies waar slechts een klein aantal deelnemers aan heeft deelgenomen. Daarnaast nemen personen deel aan verschillende interventies die achtereenvolgend worden ingezet. Het is daardoor heel lastig om inzicht te krijgen in de effectiviteit van deze interventies.
22. Dit criterium wordt in verschillende studies gehanteerd als 'afkappunt'.
23. Het eindrapport is op te vragen bij het LDE Centre for BOLD Cities.
- 24, 25. Zie voor een genuanceerde discussie: Lub, V. (2017). *Participatie in de bijstand. Wat werkt volgens de wetenschap?* Sociale Vraagstukken, 15 juli.
26. Cuelenaere, B., Van den Brink, E., Mulder, J. & Kieruj, N. (2017) *Ervaringen gemeenten met Participatiewet Rapportage tweede meting*. Tilburg: CentERdata.

In de afgelopen jaren onderzocht een team wetenschappers van het Leiden-Delft-Erasmus Centre for BOLD Cities of databronnen van gemeenten kunnen worden ingezet voor het ontwikkelen van een beter, meer gepersonaliseerd re-integratietraject voor bijstandsgerechtigden. In samenwerking met de gemeente Rotterdam zocht ons team uit op welke manier databestanden hier zinvol voor gebruikt kunnen en mogen worden. Ook vroegen we de doelgroep van het onderzoek om input. In deze publicatie vatten we de resultaten van het project samen.